

B.A. Sem-5 Examination

Core 302

Sanskrit

(सांख्यकारिका)

Time : 2-30 Hours]

November - 2025

[Max. Marks : 70

સૂચના : (૧) દરેક પ્રશ્નનાં ગુણ સમાન છે.

(૨) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

Instructions : (1) All questions carry equal marks.

(2) All questions are compulsory.

૧ નીચે આપેલ કારિકાનો અનુવાદ કરી સમજાવો :

૧૪

Translate the Karika with explanation :

(૧) દૃષ્ટવદાનુશ્રાવિકઃ સ હ્યવિશુદ્ધિક્ષયાતિશયયુક્તઃ।

તદ્વિપરીતઃ શ્રેયાન વ્યક્તાવ્યક્તજ્ઞવિજ્ઞાનાત્।।

(૨) સત્ત્વં લઘુ પ્રકાશકમિષ્ટમુપષ્ટમ્મકં ચલં ચ રજઃ

ગુરુ વરણકમેય તમઃ પ્રદીપવચ્ચાર્થતો વૃત્તિઃ।।

અથવા / OR

૧ પ્રકૃતિનું અસ્તિત્વ સિદ્ધ કરતી દલીલોની ચર્ચા કરો.

૧૪

Discuss the Arguments that prove the existence of પ્રકૃતિઃ।

૨ નીચે આપેલ કારિકાનો અનુવાદ કરી સમજાવો :

૧૪

Translate the Karika with explanation :

(૧) જનનમરણકરણાનાં પ્રતિનિયમાદ્ અયુગપત્પ્રકૃત્તેશ્ચ।

પુરુષબહુત્વં સિદ્ધં ત્રૈગુણ્યવિપર્યયાચ્ચૈવ।।

(૨) ઉભયાત્મકમત્ર મનઃ સંકલ્પકમિન્દ્રિયં ચ સાધર્મ્યાત્ ।

ગુણપરિણામવિશેષા નાનાત્વં બાહ્યભેદાશ્ચ।।

અથવા / OR

૨ નીચે આપેલી ટૂંક નોંધ લખો :

૧૪

Write short note of the following :

(૧) દુઃખત્રયમ્

(૨) ત્રિવિધં પ્રમાણમ્

૩ નીચે આપેલ કારિકાનો અનુવાદ કરી સમજાવો :

૧૪

Translate the Karika with explanation :

(૧) એતે પ્રદીપકલ્પા પરસ્પરવિલક્ષણા ગુણવિશેષાઃ।

કૃત્સ્નં પુરુષસ્યાર્થ પ્રકાશ્ય બુદ્ધૌ પ્રયચ્છન્તિ।।

(૨) સૂક્ષ્મા માતાપિતૃજાઃ સહ પ્રભુતૈસ્ત્રિધા વિશેષાઃ સ્યુઃ।

સૂક્ષ્માસ્તેષાં નિયતા માતાપિતૃજા નિવર્તન્તે।।

અથવા / OR

- ૩ સાંખ્યકારિકામાં પ્રસ્તુત સત્કાર્યવાદઃ ચર્ચો. : ૧૪
Discuss સત્કાર્યવાદઃ as per સાંખ્યકારિકા.
- ૪ સાંખ્ય શબ્દનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી સાંખ્યાચાર્યનો પરિચય આપો. ૧૪
Clarify the term સાંખ્ય and introduce સાંખ્યાચાર્યો.
- અથવા / OR**
- ૪ ટૂંક નોંધ લખો : ૧૪
Write short note :
(૧) પ્રકૃતિ-પુરુષ સંયોગઃ
(૨) સાંખ્યનો ગુણ વિચાર.
- ૫ યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો (ગમે તે સાત) : ૧૪
Fill in the blanks by choosing the correct options (any seven) :
(૧) સાંખ્ય દર્શનના રચયિતા છે.
(અ) ઈશ્વરકૃષ્ણા (બ) બાદરાયણ (ક) કપિલ
(૨) આસ્તિક દર્શનો છે.
(અ) છ (બ) સાત (ક) પાંચ
(૩) સાંખ્યદર્શનનો સુપ્રસિદ્ધ છે.
(અ) વિવર્તવાદ (બ) સત્કાર્યવાદ (ક) વિતંડાવાદ
(૪) બુદ્ધિનું લક્ષણ છે.
(અ) ઐશ્વર્ય (બ) સંકલ્પ (ક) નિશ્ચય
(૫) બોલવું, ચાલવું વગેરે ઈન્દ્રિયોનું કાર્ય છે.
(અ) કર્મેન્દ્રિય (બ) જ્ઞાનેન્દ્રિય (ક) મન
(૬) તન્માત્રાઓની સંખ્યા છે.
(અ) ૭ (બ) ૫ (ક) ૬
(૭) ધર્મથી થાય છે.
(અ) અધઃપતનમ્ (બ) ઉર્ધ્વગમનમ્ (ક) મોક્ષઃ
(૮) સત્વગુણનું પ્રયોજન આપવાનું છે.
(અ) નિયમન (બ) પ્રવૃત્તિ (ક) પ્રકાશ
(૯) મનનું કાર્ય કરવાનું છે.
(અ) બંધન (બ) નિશ્ચય (ક) સંકલ્પ
(૧૦) ત્રણ ગુણોની જેમ કાર્ય કરે છે.
(અ) અગ્નિ (બ) દીપક (ક) પ્રકાશ
(૧૧) સાંખ્ય પ્રમાણે સ્વીકારે છે.
(અ) ત્રણ (બ) પાંચ (ક) ચાર
(૧૨) પુરુષ-પ્રકૃતિના સંયોગથી ઉદભવે છે.
(અ) સૃષ્ટિ (બ) અહંકાર (ક) મહત્